

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดินแดนล้านนาเป็นดินแดนที่มีพระพุทธศาสนารุ่งเรืองมาแต่อดีต ดังปรากฏหลักฐานในพงศาวดารต่างๆ และเห็นได้จากโบราณสถานตามวัดวาอารามที่ปรากฏในเมืองสำคัญของล้านนา ทั้งนี้ก็เพราะพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทสำคัญทางด้านการเมืองการปกครองและวิถีชีวิตของคนล้านนา การนับถือศาสนาของชาวล้านนา มีพื้นฐานมาจากไสยศาสตร์ อันเนื่องด้วยศาสนาพราหมณ์แล้วมารับเอาพระพุทธศาสนาต่างกรรมต่างวาระ จึงเกิดการผสมผสานจนแนบแน่น การปฏิบัติพิธีกรรมทางด้านศาสนาจึงปนเปกันระหว่างศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์^๑ ความเชื่อทางศาสนาของคนล้านนาเป็นไปในทำนองเดียวกันกับคนไทย โดยทั่วไปกล่าวคือเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม อานิสงส์ผลบุญอันเป็นเรื่องของศาสนาพุทธโดยตรง และเชื่อในไสยศาสตร์ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ตามคตินิยมของพวกพราหมณ์^๒

วิชาการในเรื่องเวทย์มนตร์และคาถา เป็นวิชาที่สำคัญยิ่งแขนงหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นลัทธิของชาติใด ที่ยึดถือความหลังของเวทย์มนตร์คาถา ต่างก็มีคาถาไว้เป็นที่พึ่งทางจิตใจในรูปอักขระนิยมของชนชาตินั้น ภาษานั้น สำหรับยันต์และคาถาของชนชาติอื่น เช่น คาถาของพวกอาหรับ และตำรายันต์ของ “ระพี โขโรมอนอะกริป ปาเอฟมาเรตต์” โดยราเฟล ซึ่งแพร่หลายมากในทวีปยุโรป^๓

ยุโรปนิยมใช้ตัวเลขยันต์และคาถาถือว่าเป็นเกณฑ์กำลังของดวงดาวต่างๆ เมื่อลงเลขบวกดูตามตาราง ตามขวาง ตามทแยง จะได้จำนวนเท่ากันทั้งนั้น และเมื่อตรวจดูก็คล้ายกับยันต์ที่ไทยเรานิยมกัน ส่วนเวทย์มนตร์และคาถาที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทยเรานั้น โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือหรือที่

^๑ อมร ชิตตโสภณ, **ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมล้านนากับวรรณกรรมประจำชาติ**, (เชียงใหม่: ธนบรรณการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

^๒ มณี พะยอมยงค์, **ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๘.

^๓ พระพิชญ์พล สุวณฺณรูป (รูปทอง), “การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เขียนล้านนา กรณีศึกษาศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒.

เรียกกันว่า ล้านนานั้น นิยมใช้ปี่สา ที่ใช้จารึกเวทย์มนตร์คาถาเขียนด้วยอักษรธรรมล้านนาซึ่งเป็นอักษรประจำถิ่น^๔

ปี่สา อันบรรดาคณาจารย์ พระเถระ ผู้สำเร็จภิญญา สำเร็จสมณะกัมมัญฐาน สำเร็จวิชาวิปัสสนากัมมัญฐานไม่ได้รจนาเขียนไว้ แต่จะเขียนเป็นพระพุทธรูปขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ ถือว่าเป็นบทท่องสวดภาวนาเพื่อให้เกิดสิริมงคล ป้องกันสรรพอันตรายแคล้วคลาดจากห้วงภัยนานาประการ ตลอดจนเจริญภิญโญในวิถีชีวิตด้วยขอให้ผู้มีศรัทธายึดมั่น ตั้งสมาธิแน่วแน่มิยอมจะยังผลสัมฤทธิ์ให้อย่างแน่นอนส่วนอีกทางหนึ่ง คือ เวทย์มนตร์คาถา^๕

ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ นอกจากจะนับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ชาวล้านนายังเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ นับถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และวิญญาณต่างๆ ในธรรมชาติที่มาใน ปี่สา ช่วยปกป้องคุ้มครองให้ผู้คนในสังคมอยู่เย็นเป็นสุข ดังที่ปรากฏอยู่ในจารึกของปี่สา คือ ความเชื่อในเรื่องเวทย์มนตร์ อันเป็นคาถาที่ขอให้เกิดความเป็นสิริมงคลในการทำกุศลกิจกรรม หรือเป็นคาถาขับไล่สิ่งชั่วร้าย มิให้เกิดขึ้น ความเชื่อเรื่องเสื้อบ้าน เสื้อเมืองและเสื้อวัด เสื้อบ้านจะหมายถึง วิญญาณที่คอยให้ความอนุเคราะห์แก่คนในหมู่บ้าน ส่วนเสื้อเมือง หมายถึง วิญญาณของเจ้าเมืององค์ก่อนๆ หรือวีรบุรุษที่คอยให้ความคุ้มครองและอนุเคราะห์ดูแลคนทั้งเมือง และเสื้อวัด คือ วิญญาณที่คอยปกป้องดูแลวัด ซึ่งในปัจจุบันชาวล้านนาก็ยังมีความเชื่อในเรื่องนี้อยู่ ดังจะเห็นบางบ้านมีหิ้งบูชาบรรพบุรุษหรือหิ้งผีปู่ย่า หรือในหมู่บ้านก็จะมีสถานที่ตั้งของเสื้อบ้านหรือผีหมู่บ้านอยู่ โดยทุกปีชาวบ้านจะมีการจัดของไปเซ่นไหว้ จากนั้นก็นำมาแจกจ่ายกันกิน

ไสยศาสตร์ใน ปี่สา เป็นศาสตร์ลับที่เกี่ยวข้องกับเวทย์มนตร์คาถา เลขยันต์ และปรากฏการณ์ทางจิต มีอายุย้อนไปตั้งแต่สมัยก่อนพุทธกาล และดำรงอยู่คู่โลกมาช้านาน แม้โลกมนุษย์จะก้าวเข้าสู่ยุค Social Network มีความเจริญทางเทคโนโลยีก้าวล้ำไปแค่ไหน แต่ในอีกด้าน ไสยศาสตร์ก็ยังคงดำรงอยู่คู่มนุษย์ผู้ต้องการหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจควบคู่ไปเช่นกัน ไสยศาสตร์ คือศาสตร์ที่วาดด้วยการใช้พลังลึกลับให้เกิดประโยชน์แก่คน ทั้งทางสร้างสรรค์และทำลาย เป็นศาสตร์ว่าด้วยพลังของเวทย์มนตร์และคาถาอาคม ตลอดจนเครื่องรางของขลัง คนไทยน่าจะได้ศาสตร์นี้มาจากอาถรรพเวทย์ของอินเดียและพุทธศาสนาแบบตันตระในยุคหลัง^๖

^๔ พระเกียรติยศ อุตตสนโต (โอชาวัฒน์), “การศึกษาความเชื่อและวิถีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔.

^๕ กรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย, **การตีความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : ศยาม, ๒๕๔๗), หน้า ๒๕-๒๘.

^๖ ณัฐธัญ มณีรัตน์, “อิทธิพลของพุทธศาสนamahayanaที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๖.

ชาวล้านนามีความเชื่อในคำสอนของพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ และใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต อีกทั้งใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงส่งผลให้ชาวล้านนามุ่งเน้นที่จะประกอบการบุญการกุศล นอกจากนี้ก็ยังมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น คาถา ที่เป็นเวทย์มนตร์คอยปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้ออกไป และยังมีความเคารพต่อเสื้อบ้าน เสื้อเมือง ซึ่งก็คือวิญญาณของบรรพบุรุษหรือวีรบุรุษ ที่เชื่อว่ายังคงอยู่และคอยคุ้มครองให้ความช่วยเหลือแก่ลูกหลาน

เวทย์มนตร์คาถาใน ป๊อบสา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยหลายๆ อย่าง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบริบทหรือวิถีของสังคมนั้นๆ โดยเฉพาะในสังคมล้านนามีการผสมผสานกันระหว่างเวทย์มนตร์คาถากับพระพุทธศาสนา จึงเกิดมีคาถาหลายประเภทที่มีความสำคัญกับพระพุทธศาสนา กล่าวคือ อักษรคาถามาจากหัวข้อธรรม หรือ “พุทธธรรม” ที่พบใน ป๊อบสา

ป๊อบสา ในปัจจุบัน เนื่องจากความเชื่อทางสังคมชาวล้านนาได้เปลี่ยนแปลงไป ตามกระแสของโลกในวัตถุนิยมและเทคโนโลยี การนับถือหรือการใช้คาถาจึงมีวัตถุประสงค์ในการใช้เสกเป่าได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในสมัยนี้มีการโฆษณาชวนเชื่อเน้นหนักทางไสยศาสตร์มากกว่าหลักการของพระพุทธศาสนา และคนส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของคาถา ทั้งมุมมองจากพระพุทธศาสนาที่มีต่อคาถาในล้านนา ซึ่งยังไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจน ทำให้สิ่งเหล่านี้เหลือแต่เพียงป๊อบสาที่เหลือไว้ให้เห็น โดยไม่ทราบถึงคุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาในป๊อบสาเหล่านั้น

จากข้อมูลข้างต้น เมืองเถินก็เช่นเดียวกับคนล้านนาโดยส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมเวทย์มนตร์คาถา จะเห็นได้จากตำราเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในป๊อบสา ที่จารึกด้วยอักษรธรรมล้านนาโบราณที่ยังคงหลงเหลืออยู่ตามวัดในเขตพื้นที่อำเภอเถินอยู่จำนวนมาก ทั้งนี้ในอดีตมีพระเถระครูบาอาจารย์ที่มีความรู้ในเรื่องพุทธาคมและไสยเวทย์อยู่หลายรูป เช่น ครูบาอุปปละ วัดแม่วะน้ำดิบ พระครูศรีสุนทรศีลวิสุทธิ (ครูบานุ่น วัดล้อมแรด) ครูบาอ้าย วัดสันป่าหนาด ครูบาสีมา วัดนาโป่งใต้ พระครูนิวิฐสีลคุณ (ครูบามี วัดนาเปี้ย) เป็นต้น ถึงแม้ท่านเหล่านั้นจะล่วงลับไปแล้ว แต่ตำราวิชาเวทย์มนตร์คาถาและไสยเวทย์ก็ยังคงมีการสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันในรูปของ ป๊อบสา

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจอยากจะศึกษาค้นคว้าในเรื่องเหล่านี้ โดยเฉพาะเรื่องของเวทย์มนตร์คาถาแต่ละชนิดโดยเฉพาะใน ป๊อบสา ว่ามีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนล้านนาในอำเภอเถินและเกี่ยวโยงระหว่างพระพุทธศาสนากับไสยศาสตร์อย่างไร ทั้งนี้ก็เนื่องจากอำเภอเถินมี ป๊อบสา อักษรธรรมล้านนาโบราณอยู่ตามวัดต่างๆ เป็นจำนวนมาก พระสงฆ์ และฆราวาสมีการสืบทอดตำราคาถาพุทธาคมและไสยเวทย์เช่นกัน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ปัจจุบันคนอำเภอเถินส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงคุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาในป๊อบสาเหล่านี้ โดยเฉพาะอักษรธรรมล้านนา ที่เป็นสิ่งบ่งบอกถึงเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรม อันเป็นวรรณกรรมที่สำคัญที่สุดของคนล้านนา นับวันจะสูญสิ้นไปถ้าไม่รู้จักรักที่จะเรียนรู้และรักษาไว้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น จึงเป็นปัจจัยทำให้ผู้วิจัยอยากที่จะศึกษาคุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏใน ปีสสา เขตพื้นที่อำเภอลำปาง เพื่อจักเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางวิชาการสืบไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาในสังคมล้านนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเนื้อหาเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปีสสาของเขตพื้นที่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปีสสาเขตพื้นที่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาของสังคมล้านนาไทยว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง

๑.๓.๒ เนื้อหาเกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปีสสาเขตพื้นที่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปางว่าเป็นอย่างไบบ้าง

๑.๓.๓ คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปีสสาเขตพื้นที่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปางว่าเป็นอย่างไบบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยจะศึกษาความเป็นมา ความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาในสังคมล้านนาและเนื้อหาของเวทย์มนตร์คาถารวมถึงวิเคราะห์คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปีสสา ของสังคมชาวพุทธในวัดพื้นที่ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง กรณีศึกษาอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเอกสารที่จะศึกษา ดังต่อไปนี้

ขั้นปฐมภูมิ จากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ พร้อมทั้งเอกสาร ปีสสาเวทย์มนตร์คาถาที่จารึกด้วยอักษรธรรมล้านนาจากวัดในเขตพื้นที่ของอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน ๘ ตำบล ตำบลละ ๑ ฉบับ รวม ๘ ฉบับ

ขั้นทุติยภูมิ จากหนังสือและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยจะสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๖ รูป / คน แบ่งเป็นพระสงฆ์ ๘ รูป (เจ้าคณะตำบล ๘ ตำบล) และฆราวาสที่มีความรู้เกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถา ๘ ท่าน ใน ๘ ตำบล

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

อิทธิพล ในที่นี้ หมายถึง การรับเอาอำนาจสิ่งที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิด หรือมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางบวก หรือทางลบ คือ ศาสตร์และศิลป์ของการเรียนการใช้เวทย์มนตร์คาถาของชุมชนนั้นๆ ในพื้นที่อำเภอเถินที่เป็นชาวพุทธ จังหวัดลำปาง โดยมีอิทธิพลในด้านการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันประกอบด้วย ด้านความเชื่อ / ด้านวัฒนธรรม ประเพณี / ด้านสังคม

ป๊อบสา หมายถึง หนังสือโบราณที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาและความสามารถของบรรพบุรุษล้านนาไทย โดยเฉพาะชาวล้านนาเรียกว่า ป๊อบสาที่จารึกข้อความเกี่ยวกับตำรายา / ฤกษ์ยาม / เวทย์มนตร์คาถา และองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาป๊อบสาในที่นี้ผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถา ของพื้นที่อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

เวทย์มนตร์ หมายถึง ศาสตร์แห่งความเชื่อ ที่ว่าด้วยอำนาจที่เหนือการพิสูจน์เป็นพลังอันเกิดจากการบริกรรมคาถาด้วยความสงบทางจิต และ ในที่นี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “มนตร์” ซึ่งมาจากภาษาสันสกฤต ที่แปลว่า คำสำหรับท่องบ่น หรือ เสกเป่า

คาถา หมายถึง ถ้อยคำที่ร้อยกรองถ้อยคำที่ผูกไว้ถ้อยคำที่ ท่อง สวด หรือคำเสกเป่า เรียกว่า คาถา / อาคม ที่ปรากฏในป๊อบสาในเขตพื้นที่ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

คุณค่า หมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนา ความพึงพอใจและความพึงประสงค์ในศาสตร์ของเวทย์มนตร์คาถา หรือสิ่งที่ตอบสนองความปรารถนาในด้านจิตใจและความเชื่ออันเป็นสิ่งที่มิคุณค่าตามความต้องการของบุคคล / ครอบครัว / ชุมชน / สังคมชาวพุทธ ให้ได้รับประโยชน์ในด้านการนำไปใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของเวทย์มนตร์คาถา

อำเภอเถิน ในที่นี้ หมายถึง เฉพาะชาวพุทธในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ที่นับถือพุทธศาสนาโดยมีความเชื่อในเรื่องของเวทย์มนตร์คาถา และมีเอกสารป๊อบสาล้านนาโบราณที่จารึกเกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถาอยู่ตามวัดวาอารามจำนวนมาก ซึ่งเป็นพื้นฐานเดิมของสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ หนังสือ / เอกสาร

๑) **ปัญญา มนตรา** ได้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ยันต์ มนตรา ไสยเวทย์ ความเชื่อที่ลึกลับแห่งล้านนา” ซึ่งกล่าวถึง ขั้นตอน ข้อห้าม ข้อปฏิบัติ การลงยันต์ ลายยันต์ สูตรผสมหมึกลงยันต์ฯ ของการสักยันต์บนผืนแผ่นดินไทยและบนผืนแผ่นดินล้านนา ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน^๗

๒) **อินสม ไชยชมพู** ได้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ยันต์และคาถา ของดีเมืองเหนือ” ซึ่งกล่าวถึง คาถาและยันต์ ประสิทธิภาพของคาถา สูตร – คำลงยันต์ วิธีเขียนยันต์และตัวอย่างยันต์ต่างๆ เช่น ยันต์อุดมมงคล ยันต์พุทธมงคล ยันต์เทียนลวดเคราะห์ – เสริมโชคลาภต่างๆ ตลอดจนพระพุทธรูป มนต์ พุทธาคม ไสยเวทย์ คาถาต่างๆ คาถาเขียนเทียนต่างๆ^๘

๓) **พินิจ จันท์** ได้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “อมตะความเชื่อย้อนยุค” ซึ่งกล่าวถึงความเชื่อเรื่องศาสนาวัฒนธรรม ประเพณี แบบพื้นบ้าน และตำนาน ความเชื่อ โชคลาง ความฝัน โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ เวทมนต์ คาถา เครื่องราง ของขลัง ความเชื่อภูตผี วิญญาณ ความเชื่อเรื่องวันข้อห้ามและอื่นๆ^๙

๔) **สิระ อาสาวดี** ได้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ถอดอักขระมงคล ยันต์ เหริยญ ตะกรุด เกจิอาจารย์ดัง” ซึ่งกล่าวถึง การถอดอักขระพระคาถา ถอดอักขระเลขยันต์ พระเกจิอาจารย์ต่างๆ แบ่งออกเป็น ๔ ส่วนได้แก่^{๑๐}

๑. ผ้ายันต์

๒. เหริยญ

๓. ตะกรุด

๔. วัตถุมงคลอื่นๆที่ไม่ใช่ผ้ายันต์เหริยญและตะกรุด

๕) **อำนวยการชัย สุระเดชมงคล** ได้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “คาถาอาคม” ซึ่งกล่าวถึง คาถาต่างๆ ที่จะช่วยให้ผู้มีความศรัทธา สามารถท่องจำขึ้นใจ หรือท่องสวดเป็นประจำ มีชะตาชีวิตที่ดี เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น มีเสน่ห์แก่ผู้ได้พบเห็น รวมไปถึงคาถาต่างๆ ที่จะช่วยให้แคล้วคลาดปลอดภัยจาก

^๗ ปัญญา มนตรา, ปัญญา มนตรา ไสยเวทย์ ความเชื่อที่ลึกลับแห่งล้านนา, (กรุงเทพมหานคร : บุ๊คเวิร์ม, ๒๕๕๑).

^๘ อินสม ไชยชมพู, ยันต์และคาถาของดีเมืองเหนือ, (ลำพูน : ร้านวิทยุโน, ๒๕๕๒).

^๙ พินิจ จันท์, อมตะความเชื่อย้อนยุค, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บุ๊กเอ็กเพรส, ๒๕๕๒).

^{๑๐} สิระ อาสาวดี, ถอดอักขระมงคล ยันต์ เหริยญ ตะกรุดเกจิอาจารย์ดัง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพทาย, ๒๕๕๒).

ภยันตรายทั้งหลายทั้งปวง ทั้งจากภูตผี ผู้คนที่จ้องจะทำร้าย และเหตุร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นโดยมิคาดฝัน^{๑๑}

๖) **สนิท สมัครการ** ได้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ความเชื่อศาสนาในสังคมไทย วิเคราะห์เชิงสังคม – มานุษยวิทยา” ซึ่งกล่าวถึง ความหมายแนวคิดของความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย^{๑๒}

๗) **สร้อยดี อ่องสกุล** ได้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์” ซึ่งกล่าวถึง ประวัติศาสตร์ล้านนาในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ยุคแคว้นแคว้น – นครรัฐในดินแดนล้านนา ก่อนกำเนิดอาณาจักรในพุทธศตวรรษที่ ๑๙ อาณาจักรล้านนา (พ.ศ. ๑๘๓๙-๒๐๒๑) พัฒนาการของอาณาจักรล้านนา (พ.ศ. ๑๘๓๙-๒๑๐๑) การปกครอง เศรษฐกิจความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านนาและรัฐไทยใกล้เคียง ล้านนาสมัยพม่าปกครอง (พ.ศ. ๒๑๐๑-๒๓๑๗) จากศูนย์อำนาจสู่รัฐชายขอบ ล้านนาสมัยเมืองประเทศราชแห่งอาณาจักรสยาม (พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๔๒) อิทธิพลจักรวรรดินิยมตะวันตกในล้านนาและปัญหาที่เกิดขึ้น การรวมหัวเมืองประเทศราชล้านนาเข้าสู่ส่วนกลาง ล้านนาสมัยรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สังคมและเศรษฐกิจของล้านนา (พ.ศ. ๒๓๑๗-๒๔๗๖) ลำดับกษัตริย์ราชวงศ์มังราย ลำดับผู้ครองเมืองเชียงใหม่สมัยพม่าปกครอง (พ.ศ. ๒๑๒๑-๒๓๑๗)^{๑๓}

๘) **แก้วกล้า อาคม** ได้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “อาคม ของขลังพลังจิตที่มองไม่เห็น” ซึ่งกล่าวว่า เครื่องรางของขลัง ที่แม้จะมีการสร้าง การทำวัตถุมวลสาร การปลุกเสก ที่แตกต่างกันไปตามวาระและโอกาสของเกจิอาจารย์ผู้มีฤทธิ์เวทย์พลังจิตอันแก่กล้าที่ร่วมกันรังสรรค์ของขลังต่างๆ นั้นกันขึ้นมา เพื่อให้ทุกคนสามารถนำมาใช้ปกป้องคุ้มครองภยันตรายทั้งหลายทั้งปวง หรือใช้ในการต่างๆ ตามเห็นสมควรได้^{๑๔}

๑.๖.๒ งานวิจัย

๑) **เกริก อัครชินเรศ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ไตร่ตรองวิชาในพระพุทธานุภาพตามที่ปรากฏในเอกสารล้านนา” จากการศึกษาพบว่า เอกสารโบราณล้านนา คือ พรหมชาลสูตร และสามัญญผลสูตร สำนวนล้านนาทุกฉบับ ได้กล่าวถึงไตร่ตรองวิชาจำนวน ๗ หมวด ได้แก่ ๑) การทำนาย ๒) การดูลักษณะ ๓) การดูฤกษ์สงคราม ๔) โหราศาสตร์และปรากฏการณ์ธรรมชาติ ๕) การ

^{๑๑} อำนวยชัย สุรเดชมงคล, **คาถาอาคม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เอ็มทีบุ๊ก, ๒๕๕๓).

^{๑๒} สนิท สมัครการ, **ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย : วิเคราะห์เชิงสังคม – มานุษยวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙).

^{๑๓} สร้อยดี อ่องสกุล, **ประวัติศาสตร์ล้านนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งส์ แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๔).

^{๑๔} แก้วกล้า อาคม, **อาคมของพลังจิตที่มองไม่เห็น**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โดยบริษัท พีเอ็นเคแอนด์สกายพริ้นติ้งส์ จำกัด, เมษายน ๒๕๕๖).

พยากรณ์เหตุการณ์บ้านเมืองและการคำนวณ ๖) การให้ฤกษ์มงคลนบั้งคักร่างกาย ทรงเจ้า เรียกขวัญ และ ๗) การปรุ้งยารักษาโรค การบนบานศาลกล่าว รวมทั้งสิ้นได้มากกว่า ๑๕๓ วิชา ซึ่งต่างจากที่ปรากฏในพระไตรปิฎกภาษาบาลี และพระไตรปิฎกภาษาไทย ที่ระบุว่ามียี่สิบ ๑๕๓ วิชา พบว่าการตีความในบางหัวข้อความลักลั่นกันอย่างมากซึ่งอาจเป็นเพราะผู้จารึกมีการคัดลอกตามเอกสารเดิมโดยไม่ตรวจสอบหรือพิจารณาเนื้อหาให้ถูกต้องตามพระบาลีจึงทำให้มีผลต่อการตีความและการนำไปปฏิบัติ

แม้ว่าพุทธศาสนาแบบล้านนาจะเป็นแบบเถรวาทที่รับมาจากลังกาแต่โดยเนื้อแท้แล้วเป็นพุทธศาสนาแบบท้องถิ่นล้านนา อันเกิดจากการผสมผสานและแรงผลักดันจากลัทธิบูชาผีซึ่งเป็นศาสนาดั้งเดิมของชนเผ่าไท ทำให้มีความแตกต่างจากพุทธศาสนาโดยแก่นแท้ ทั้งแนวทางปฏิบัติและเป้าหมายสูงสุด จึงทำให้เกิดกระบวนการแปลงหัวข้อโลกุตตรธรรมมาเป็นเครื่องมือประกอบพิธีกรรมเพื่อประโยชน์สุขทางโลก (Secularization on Lanna Buddhist Culture)

ดังนั้น การยอมรับความจริงเกี่ยวกับอิทธิพลและการดำรงของศาสนาดั้งเดิมของชนเผ่าไท และการผสมผสานกับพุทธศาสนาซึ่งนำเข้าจากภายนอกนั้น จึงนับเป็นความจำเป็นยิ่งในการที่ศึกษาประเด็นให้เข้าใจ เพื่อนำไปสู่ข้อตกลง หรือการกำหนดทางออกที่เหมาะสม ในการศึกษาและปฏิบัติจริยธรรมวิชาของพระภิกษุในล้านนา เนื่องด้วยสิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สังคมต้องการ เป็นความคาดหวังจากสังคม ที่มีต่อบทบาทของพระภิกษุ หรือเรียกอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นความคาดหวังของฝ่ายอาณาจักรที่มีต่อฝ่ายพุทธจักร ในแง่การเป็นที่พึ่ง ในท่ามกลางบริบทของวัฒนธรรมล้านนาร่วมสมัย รวมไปถึงสังคมรัฐไทยในปัจจุบัน^{๑๕}

๒) ญัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พระเครื่องกับสังคมไทยช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ถึง พ.ศ. ๒๕๕๐ : การศึกษาคติความเชื่อ รูปแบบ และพุทธพาณิชย์” จากการศึกษาวิจัยพบว่า คติความเชื่อรูปแบบของพระเครื่องจะเปลี่ยนไปตามปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่การเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา การระบาดของอหิวาตกโรค แนวคิดในการสร้างเหรียญที่ระลึก และการนิยมในการสะสมของที่ระลึกและโบราณวัตถุ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากการสร้างพระพิมพ์มาสู่การสร้างพระเครื่องอย่างต่อเนื่อง สงครามโลกครั้งที่ ๒ ถือเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดและความนิยมในพระเครื่อง^{๑๖}

^{๑๕} เกริก อัครชีโนเรศ, “การศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมวิชาในพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในเอกสารล้านนา” , *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

^{๑๖} ญัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์, “พระเครื่องกับสังคมไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ถึง พ.ศ. ๒๕๕๐ : การศึกษาคติความเชื่อรูปแบบ และพุทธพาณิชย์”, *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔).

๓) **ณัฐธัญ มณีรัตน์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของพุทธศาสนamahayana ที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย” จากการศึกษาวิจัย พบว่า ความเชื่อเรื่องยันต์ที่แพร่กระจายอยู่ในประเทศไทยนั้นเป็นสิ่งที่มีความยาวนาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารโบราณ พระพิมพ์หรือจารึก ช่วยให้เรารู้ว่าคติฐานได้ว่าคาถาและเลขยันต์ต่างๆ เกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว และเมื่อวิเคราะห์ดูเนื้อหาสาระของระบบยันต์ต่างๆ ก็พบว่า ยันต์ต่างๆ ที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางด้านแนวคิดและปรัชญาจากพุทธศาสนamahayana ไม่เพียงแต่ความเหมือนกันในเรื่องรูปแบบแม้แต่องค์ประกอบอื่นๆ เช่น การเสกยันต์ การสร้างหรือการเขียนยันต์ก็เหมือนกัน ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะในอดีตดินแดนต่างๆ ในบริเวณนี้เคยรับอิทธิพลของคำสอนมหายานเอาไว้ ดังนั้นหลักคำสอนที่สำคัญต่างๆ เช่น ศูนยตา ตรีกาย มณฑล ก็มีอยู่ในระบบยันต์และคาถา^{๓๗}

ในปัจจุบันยังมีเอกสารโบราณที่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับยันต์และคาถาต่างๆ ให้ศึกษาพอสมควร ทำให้พบเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติของมหายานด้วย เช่น สมาริเพ่งอักษร ซึ่งใช้ในการฝึกสร้างรูปแบบมณฑลในจิตซึ่งปรากฏในคัมภีร์ปถมัง ในคัมภีร์เดียวกันนี้ยังแสดงนัยยะเรื่องพระปัญจชินพุทธเจ้า และหลักศูนยตาอย่างชัดเจน ในปัจจุบันจะหาผู้ที่ศึกษาอย่างจริงจังได้น้อยมีเพียงการนำเอารูปแบบภายนอกไปประยุกต์ใช้เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงปรัชญาที่แฝงเอาไว้ได้ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วการจะทำยันต์สักยันต์หนึ่งต้องขั้นตอนต่างๆ มากมายและไม่สามารถที่จะเรียนรู้ทันทีทันใดได้ เพราะต้องอาศัยการฝึกฝนทางจิตเป็นปทัฏฐานเสียก่อน

อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้ว่าการนำเอาความเชื่อในเรื่องของคาถาและยันต์ไปสัมพันธ์กับเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เพื่อต้องการรักษาสารัตถะสำคัญบางอย่างเอาไว้ไม่ให้สูญหายอย่างน้อยในเวลาต่อมาหากมีผู้ที่สนใจศึกษาก็อาจจะได้พบปรัชญาเหล่านั้น อีกทั้งตราบไต่ที่ยังมีผู้ยึดถือปฏิบัติอยู่ สิ่งนั้นก็คงอยู่เช่นกัน การศึกษาวิเคราะห์เรื่องยันต์และคาถาจะทำให้เราเข้าใจถึงพัฒนาการและสาระสำคัญของสิ่งนี้

๔) **นางสาวบุศรา สว่างศรี** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธพาณิชย์ : พระเครื่อง” จากการศึกษา ๑. แนวคิดความเชื่อเรื่องพระเครื่องเกิดจากความศรัทธาในพระพุทธรูปอันเป็นตัวแทนพระพุทธเจ้าเชื่อมโยงกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ อันมาจากอาถรรพเวทในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งสามารถตอบรับการขาดความรู้สึกเชื่อมั่น หรือไม่มั่นคงทางความรู้สึกของมนุษย์ ๒. การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การวางแผนการตลาดการจัดอันดับ และการบอกเล่าประสบการณ์มีผลต่อความนิยมพระเครื่องส่วนอายุและสมัยทางคุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความนิยมเฉพาะกลุ่ม ๓. พระพิมพ์ในกรุสมัยโบราณ และพระเครื่องยุคแรกๆ สามารถสะท้อน

^{๓๗} ณัฐธัญ มณีรัตน์, “อิทธิพลของพุทธศาสนamahayana ที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑).

เรื่องราวทางความเชื่อ ประวัติศาสตร์สังคม การเมืองและเศรษฐกิจสมัยนั้นๆ ได้ ในขณะที่พระเครื่องยุคใหม่สร้างเพื่อระดมทุนและมีการจัดการเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจโดยใช้ศรัทธาและความเชื่ออันเป็นพื้นฐานของสังคมไทยเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ธุรกิจนี้ดำเนินไปได้ในปัจจุบันและตลอดไป^{๑๘}

๕) **ปริญญากายสิทธิ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในล้านนาในช่วง พ.ศ. ๑๙๑๒-๒๑๐๑” โดยศึกษาถึงความเคลื่อนไหวของพระพุทธศาสนาที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับโครงสร้างของสถาบันพระพุทธศาสนา และบทบาทของพระพุทธศาสนาในล้านนาที่มีอิทธิพลต่อการเมือง การปกครองและวิถีชีวิตของชาวล้านนา^{๑๙}

๖) **พระครูวิชิตธรรม** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดไสยศาสตร์เป็นสื่อเข้าถึงพุทธธรรม” จากการศึกษาวิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องไสยศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า ไสยศาสตร์เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเวทย์มนต์ คาถาอาคม และสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ ซึ่งอาจถูกนำไปใช้ในสิ่งที่ดี แต่ค่านิยมของไสยศาสตร์มีลักษณะใกล้เคียงกับคำว่า ตีรฉานวิชาในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพรหมชาลสูตร ซึ่งแปลว่า วิชาที่ขวางทางสวรรค์ทางนิพพาน จึงไม่เป็นประโยชน์การปฏิบัติธรรม^{๒๐}

แนวคิดเรื่องไสยศาสตร์ในสังคมไทย พบว่าในสังคมไทยมีความเชื่อในอำนาจนอกตัวหรืออำนาจเหนือธรรมชาติ และเชื่อว่าไสยศาสตร์มีทั้งคุณและโทษ จึงได้บูชาและให้ความสำคัญกับวิชาไสยศาสตร์เป็นอย่างมาก แม้แต่ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาโดยแท้ยังหลงมกมาย ไปเรียนวิชา ไสยศาสตร์ ดังนั้นบทบาททางไสยศาสตร์ในสังคมไทยจึงปรากฏออกมาในรูปแบบของพิธีกรรม เพราะเชื่อว่าการดำรงชีวิตจะทำให้ตนอยู่คงกระพัน ทำให้อายุยืนยาว และในด้านข้อเสีย คือ ทำให้บุคคลมกมายลุ่มหลง ไม่เป็นอันทำมาหากินหวังโชคลาภจากการทำไสยศาสตร์

วิเคราะห์แนวคิดไสยศาสตร์เป็นสื่อเข้าถึงพุทธธรรม พบว่าพระพุทธศาสนากับไสยศาสตร์มีความแตกต่างกันมาก เช่น พระพุทธศาสนาสอนให้รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาด้วยเหตุผล แต่ทั้งนี้พระพุทธศาสนาก็มิได้ปฏิเสธความมีอยู่ของไสยศาสตร์ เพียงแต่สอนให้ยึดถือตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลัก และการที่จะเข้าถึงพุทธธรรมได้นั้นจะต้องอาศัยสื่อจากผู้สอนหรือทำพิธีกรรมผู้ปฏิบัตินับถือมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถที่จะโน้มน้าวให้บุคคลปฏิบัติตาม คือ การรักษาศีล ให้ทาน และเจริญภาวนา จึงได้ชื่อว่าอาศัยไสยศาสตร์เป็นสื่อเข้าถึงพุทธธรรมนั่นเอง

^{๑๘} นางสาวบุศรา สว่างศรี, “พุทธพาณิชย์ : พระเครื่อง”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๙).

^{๑๙} ปริญญากายสิทธิ์, “ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในล้านนาไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๑๙๑๒-๒๑๐๑”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๘).

^{๒๐} พระครูวิชิตธรรม, “การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดไสยศาสตร์เป็นสื่อเข้าถึงพุทธธรรม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

๓) พระประเสริฐ ชุตินธโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องไสยศาสตร์ ตามทัศนะพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)” จากการศึกษาวิจัย พบว่า “ไสยศาสตร์” เป็นศาสตร์ที่ว่า ด้วยคติความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ เวทย์มนต์ คาถา สิ่งเร้นลับ หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีลักษณะเป็นการหวังพึ่งอำนาจภายนอกหรือการดลบันดาลจากอำนาจภายนอก มีต้นกำเนิดมาจากบทสวดในคัมภีร์พระเวท และยังพบอีกว่า ไสยศาสตร์ยังเป็นเรื่องที่ไม่อาจพิสูจน์ได้แน่นอนว่ามีผลจริงหรือไม่ การหวังพึ่งไสยศาสตร์นั้นก็มีข้อจำกัดอยู่มากและที่สำคัญคือไม่อาจนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้ เพราะที่สุดของไสยศาสตร์อาจแสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้ก็เป็นเพียงชั้นโลกียอภิญา ยังเกี่ยวข้องอยู่กับโลก อยู่ในวิสัยของปุถุชน^{๒๑}

ส่วน “พุทธศาสตร์” เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งหมด แต่ในงานวิจัยนี้หมายเอาเฉพาะหลักคำสอนสำคัญ ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งการกระทำ ซึ่งจัดเป็นกิริยาบาท กรรมบาท คือสอนให้หวังผลจากการกระทำ เป็นการหวังพึ่งตนเองสู่อิสรภาพคือ พ้นทุกข์ได้ และมีเป้าหมายสูงสุดคือปัญญา การอุบัติขึ้นของพุทธศาสนาเป็นการประกาศอิสรภาพให้แก่มนุษย์ด้วยปรัชญาที่ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้” และจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนพัฒนาด้วยการศึกษา ที่เรียกว่าไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และในขั้นสูงสุด การฝึกฝนพัฒนามนุษย์จะนำไปสู่การรู้แจ้งสัจธรรม คือทำให้เกิดปัญญา เข้าใจถึงความสัมพันธ์และอิงอาศัยกันของสิ่งทั้งหลาย ทั้งที่เกี่ยวกับชีวิตของเรา สังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา ยังส่งผลให้หลุดพ้นเป็นอิสระหรือพ้นทุกข์ได้

ตามทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) จะเห็นได้ว่า ไสยศาสตร์คือความเชื่อในอำนาจนอกตัว หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ มีลักษณะเป็นการหวังพึ่งการดลบันดาลจากภายนอกแม้ว่าพระธรรมปิฎกจะมีได้ปฏิเสธความมีอยู่จริงของไสยศาสตร์ แต่ก็ได้สนับสนุนให้เสียเวลาอยู่กับการพิสูจน์ว่า ไสยศาสตร์มีอยู่จริงหรือไม่ และในทางตรงกันข้ามท่านได้ชี้ให้เห็นว่าไสยศาสตร์มีโทษอย่างไร แม้ที่สุดการแสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้ก็เป็นเพียงโลกียอภิญา ยังอยู่ในวิสัยแห่งปุถุชน ไม่อาจนำไปสู่การพ้นทุกข์ได้ และท่านยังได้แสดงจุดยืนในหลักแห่งพุทธธรรม เพื่อให้มนุษย์ได้รับโอกาสในการฝึกฝนพัฒนาตนที่สูงขึ้น โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างศาสตร์ทั้งสองเป็นจุดนัดพบเพื่อชักนำมวลมนุษย์เข้าสู่พุทธศาสตร์ โดยท่านได้แนะวิธีการไว้ว่า

(๑) ดึงศรัทธาของมวลชนมนุษย์ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอก (ไสยศาสตร์) เข้าสู่พุทธศาสตร์ โดยมองไปที่พระรัตนตรัย ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นให้เขาฝึกฝนพัฒนาตนสูงขึ้นต่อไป

^{๒๑} พระประเสริฐ ชุตินธโร (สุนทรวัฒน์), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องไสยศาสตร์ตามทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

(๒) แม้เขาจะมองพระรัตนตรัยเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่บ้าง ก็ให้เขาเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของพระรัตนตรัยนั้นในทำนองที่สนับสนุนเรื่องกรรม คือให้เกิดกำลังใจที่จะเพียรพยายามทำการงานให้เข้มแข็งมั่นคงยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถ้าศักยภาพของการศึกษาขาดความสมดุล มนุษย์ก็ขาดโอกาสในการฝึกฝนพัฒนาตน และทรัพยากรมนุษย์ก็ต้องอาศัยเวลา อีกทั้งยังต้องกระทำอย่างต่อเนื่องต่อไป แต่ในความเป็นจริงแล้วคงไม่อาจที่จะทำให้มนุษย์ทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ การหวังพึ่งไสยศาสตร์ก็ยังคงมีอยู่ต่อไป^{๒๒}

๘) พระวิมาน คมกัรปณโณ (ตริกมล) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอิทธิพลของตันตระที่มีต่อพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย” ผลจากการศึกษาพบว่า ความเชื่อในตันตระในรูปแบบต่างๆ มีเหมือนกันทุกศาสนา คือ ประชาชนสามัญชนของทุกศาสนาจะมีความเชื่อแบบตันตระ ในพระพุทธศาสนาจะเห็นได้ชัดจากตันตระนิกายวัชรยานแบบทิเบต ซึ่งให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับพิธีกรรมและความขลังความศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพุทธตันตระ ซึ่งได้รับความนับถือโดยชาวทิเบต มองโกเลีย ภูฐาน ลิกซิม เนปาล และละแวกดินแดนแถบเทือกเขาหิมาลัย เช่น ลาดัค และรัฐหิมาจัณประเทศ เป็นต้น ที่เป็นพุทธศาสนิกชนของนิกายนี้โดยตรง ถึงแม้ว่าพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย ซึ่งเป็นพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมที่ไม่ให้ความสำคัญกับตันตระนั่นเอง^{๒๓}

๙) พระวิรัตน์ จันทโก (ศรีคำมนตรี) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวិเคราะห์คุณค่าทางสุนทรียะในศิลปะลายสัก” ผลการวิจัยพบว่า ศิลปะลายสักเป็นสิ่งที่ผู้คนนิยมมากเป็นพิเศษการสักลายได้กระทำกันขึ้นเนื่องจากความเชื่อถือในเรื่อง ทศนคติ ค่านิยม ที่เชื่อกันว่า เพื่อให้เกิดคุณวิเศษให้กับตนเอง เช่น ด้านความขลังศักดิ์สิทธิ์ เมตตามหานิยม แคล้วคลาด ส่วนรูปแบบลวดลายที่นิยมสักมากคือ รูปยันต์ รูปดอกไม้ รูปพระหรือเทพเจ้า รูปสัตว์ และรูปประยุคต์มีมากมายตามวัตถุประสงค์ของการสักแล้วเห็นว่า เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงคุณลักษณะที่เป็นของตนเองหรือคุณลักษณะที่ตนเองต้องการ เช่น สักเพื่อความขลังศักดิ์สิทธิ์ ความกล้าหาญ ความสง่างาม ความอดทน ความปกป้องความเมตตามหานิยม ความแคล้วคลาด และความสวยงาม^{๒๔}

^{๒๒} พระประเสริฐ ชุตินธโร (สุนทรวัดน์), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตามทรรศนะของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓)

^{๒๓} พระวิมาน คมกัรปณโณ (ตริกมล), “ศึกษาอิทธิพลของตันตระที่มีต่อพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

^{๒๔} พระวิรัตน์ จันทโก (ศรีคำมนตรี), “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าทางสุนทรียะในศิลปะลายสัก”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

๑๐) พระสุรศักดิ์ กิตติปณฺโณ (จันทราภรณ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพระเครื่องในฐานะสื่อเผยแพร่พุทธธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน” ผลการศึกษาพบว่า พระเครื่องเป็นคำย่อ มาจากคำว่าพระเครื่องราง อันหมายถึงพระองค์เล็กๆ สำหรับติดตัวไปบูชา มีจุดเริ่มต้นมาจากสังเวชนียสถาน ๔ ตำบลในอินเดีย และต่อมาเกิดการสร้างพระพุทธรูป ซึ่งในทางพุทธศาสนาถือกันว่าเป็นมูลแห่งกุศล จึงพากันสร้างพระพุทธรูป พระเครื่อง เดิมพระเครื่องเรียกว่าพระพิมพ์ ชาวพุทธสร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้ ๑) เป็นที่ระลึกบูชาสถานทางพระพุทธศาสนา ๒) เผยแพร่พระพุทธศาสนา ๓) รำลึกถึงผู้ล่วงลับ หรือ สะเดาะเคราะห์ ๔) บรรจุพุทธคุณ เพื่อป้องกันภัยสงคราม และอุทิศให้ผู้วายชนม์ในศึกสงคราม ๕) เป็นอุเทสิกเจดีย์ พระเครื่องเป็นสื่อแทนพระพุทธรูป เห็นได้จากผู้มีพระเครื่องติดตัวจะทำให้เกิดพุทธานุสติ ระลึถึงพุทธรูปต่างๆ น้อมระลึกถึงคุณจริยาวัตรอันเป็นแบบอย่างที่ดี ควรปฏิบัติ พระเครื่องสื่อถึงหลักธรรม เห็นได้จากจารึกคำสอนของ ด้วยความศรัทธาต่อพุทธธรรม ให้ปฏิบัติตามหลักคำสอน เช่น ในคาถาต่างๆ พระเครื่องสื่อถึงพระสงฆ์ (เกจิอาจารย์) ซึ่งมีผู้เลื่อมใสศรัทธา ในพระเกจิอาจารย์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ การสร้างพระเครื่องแฝงกุศลโอบายในการสอนการประพฤติปฏิบัติธรรมไว้อย่างประณีตและลึกซึ้ง มากกว่าจะเป็นการสร้างที่เน้นเพียงเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ การอ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวพุทธส่วนใหญ่เข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากหลักธรรมเดิม โดยการหวังพึ่งปาฏิหาริย์พุทธคุณให้แคล้วคลาด ปลอดภัย มีเสน่ห์ เมตตามหานิยม เช่น ได้สร้างพระไพรีพินาศ หัวใจเศรษฐี ให้แคล้วคลาดจากภัยอันตรายแทนที่จะเข้าใจหลักธรรมของพระเครื่องซึ่งเป็นสื่อความหมาย ความเข้าใจเรื่องพระเครื่องในฐานะสื่อเผยแพร่พุทธธรรม ชาวพุทธไทยในปัจจุบันพบว่า พระเครื่องสามารถนำไปเผยแพร่พุทธธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน มุ่งทำประโยชน์เป็นกำลังในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และทะนุบำรุงพระศาสนาให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับหลักธรรมคำสอน และตั้งเจตนาหวังให้เป็นพุทธศาสนตร้อยคู่สังคมไทยตลอดไป^{๒๕}

๑๑) อธิวัฒน์ แก้วเกิด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย” ผลการศึกษาพบว่า ยันต์ หมายถึง การย่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และความเชื่ออื่นๆ ให้สั้นลงเพื่อสะดวกแก่การจำและนำไปใช้ โดยสื่อผ่านรูปทรง ลายเส้นรูปภาพ อักษร ตัวเลข คาถา ชื่อยันต์ และองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งมีพัฒนามาจากความเชื่อในคัมภีร์อาถรรพเวทผ่านทางศาสตร์พราหมณ์และพุทธศาสนาแบบมหายาน ผสมผสานกับความเชื่อในสังคมไทยจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของยันต์ไทยตั้งแต่ยุคสุวรรณภูมิจนถึงปัจจุบัน รูปแบบของยันต์ไทยจะมีรูปทรงแบบเลขาคณิตคือ ทรงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และรูปทรงอิสระที่มีอย่างหลากหลาย แต่ถ้า

^{๒๕} พระสุรศักดิ์ กิตติปณฺโณ (จันทราภรณ์), “ศึกษาพระเครื่องในฐานะสื่อเผยแพร่พุทธธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการใช้จะมี ๒ ประเภท คือ ยันต์ที่ทำไปใช้ในทางที่ดี เช่นป้องกันภัย ทำให้เกิดโชคลาภ เป็นต้น จัดเข้าในไสยศาสตร์ขาว และยันต์ที่นำไปใช้ในทางที่ไม่ดี เช่น ใช้ทำร้ายคนอื่นให้ฉิบหาย ใช้ทำเสน่ห์ให้หญิงชายหลงรัก เป็นต้น จัดเข้าในไสยศาสตร์ดำหรือมนต์ดำ พัฒนาการและรูปแบบของยันต์ไทยจะเกิดอย่างสัมพันธ์กับความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ ความกลัว และความต้องการสิ่งชดเชย เห็นได้จากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ยันต์เพื่อป้องกันภัย ภูต ผี ปีศาจ ให้เกิดโชคลาภ ค้าขายดี และให้ตำแหน่ง หน้าที่การงานเจริญก้าวหน้า ซึ่งจะไปสัมพันธ์กับอาชีพ อาชีพ และปัญหาชีวิตของคนแต่ละคนด้วย ยันต์ไทยส่วนใหญ่เป็นองค์รวมของสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาทั้งรูปทรง ลายเส้น รูปภาพ อักษร ตัวเลข คาถา และชื่อยันต์ที่สื่อถึงพระพุทธเจ้า หลักธรรมคำสอน พุทธสาวก คัมภีร์ ศาสนพิธี ปุณนิยัตถุ เทพ ยักษ์ มนุษย์ สัตว์และเรื่องอื่นๆ อันเป็นภูมิปัญญาของโบราณจารย์ ที่นำเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนามาสื่อผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ในยันต์ด้วยวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

๑. เพื่อใช้เป็นสื่อการสอนธรรมและการเรียนรู้พุทธศาสนาให้ดำรงอยู่สืบไป
๒. เพื่อใช้เป็นอุบายสำหรับฝึกจิตให้เป็นสมาธิ และควบคุมความประพฤติของผู้สร้างและผู้ศรัทธาให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณความดีตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา
๓. เพื่อใช้เป็นกุศโลบายโน้มน้าวผู้ศรัทธาให้เข้าหาพุทธศาสนาและปฏิบัติธรรม เช่น การให้ทาน รักษาศีล การสวดมนต์ไหว้พระ และการฝึกจิตให้เกิดสมาธิ เป็นต้น
๔. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาชีวิตให้แก่ผู้ศรัทธา ให้คลายความทุกข์ ความวิตกกังวล และเกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิต
๕. เพื่อสร้างและสืบต่องานศิลป์ที่สวยงามและทรงคุณค่าอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย ด้านความรู้ความเข้าใจพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้เรื่องยันต์มาจากคำบอกเล่าของคนอื่นในเชิงความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ และรู้ความหมายของสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาแบบผิวเผินไม่ได้ลงลึกไปถึงสาระสำคัญของพุทธศาสนา โดยเข้าใจว่ายันต์เป็นเรื่องของพิธีกรรมทางพุทธศาสนา และสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในยันต์ไทยเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ด้านความเชื่อพบว่า อารมณ์ของยันต์มีอยู่จริง และสิ่งที่ทำให้ยันต์เกิดความศักดิ์สิทธิ์คือ อักษร หรือ คาถา ที่ใช้ลงหรือเสกยันต์ รวมถึงจิตที่เป็นสมาธิของผู้สร้างยันต์ด้วย นอกจากนี้ ยังเชื่อการปฏิบัติตามข้อห้ามของการใช้ยันต์ และการประพาดตนอยู่ในศีลธรรมจะช่วยให้ยันต์มีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น ด้านการใช้ยันต์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ยันต์^{๒๖}

๑๒) พระมหาประศักดิ์ อคฺคปณฺโณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเชื่อโหราศาสตร์กับภูแห่งกรรมของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน” ผลการศึกษาพบว่า ชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์

^{๒๖} ชีโรจิต เกิดแก้ว, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย”, งานวิจัย, (คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ๒๕๕๔).

และกฎแห่งกรรมไปพร้อมๆ กัน ในขณะที่ยืนยันว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ตามที่พระพุทธศาสนา สอนไว้แต่ก็ยังมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์และใช้โหราศาสตร์เป็นตัวประกอบในการพิจารณาใน การตัดสินใจ ก่อนที่จะดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง^{๒๗}

๑๓) พระมหามนตรี วลุลโก ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของวัดมุงคลที่มีต่อ สังคมไทย” ผลจากการศึกษา เอกสารและแบบสอบถาม ได้ข้อสรุปว่า ทศนคติและความเชื่อใน สังคมไทยปัจจุบันมีความเชื่อเรื่องวัดมุงคลค่อนข้างสูง ทั้งยังเชื่อมั่นในอำนาจของวัดมุงคลที่ได้รับ การปลุกเสกจากพระภิกษุในพระพุทธศาสนาและเข้าใจว่าวัดมุงคลเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนา จึง ได้ยอมรับและศรัทธาต่อวัดมุงคลอย่างสนิทใจ^{๒๘}

สรุป การที่ได้พบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความเชื่อในเรื่องเวทย์มนตร์ คาถาแต่ละยุคแต่ละสมัยในล้านนา และในประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับทั้งเรื่องยันต์และ คาถาอันเกิดจากความเชื่อ และรับอิทธิพลของพุทธศาสนาแบบมหายาน คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์ มนตร์คาถาที่จารึกในปี่สาซึ่งเป็นความเชื่อของคนในสังคมล้านนาที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งมี หลักฐานปรากฏเป็นหนังสือล้านนาโบราณที่เรียกว่า ปี่สา มีเพียงการสันนิษฐานว่าเวทย์มนตร์คาถา นี้สืบทอดมาจากลัทธิของศาสนาพราหมณ์ โดยผ่านดินแดนพม่าและมอญเข้ามาสู่ล้านนาไทย เวทย์ มนตร์คาถาในปี่สาจึงสำคัญและมีคุณค่ากับวิถีชีวิตของคนในล้านนามาเป็นเวลายาวนาน และให้ คุณค่าทางวัฒนธรรมและประเพณีหลายด้าน เช่น คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าทางสังคม คุณค่า ทางศาสนา ด้านจิตใจ ด้านภาษา “อักษรธรรมล้านนา” ดังนั้น ผู้วิจัยจะศึกษาและวิเคราะห์คุณค่า และอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปี่สาเขตพื้นที่ อำเภอกะเนิน จังหวัดลำปางต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏ ในปี่สาเขตพื้นที่ อำเภอกะเนิน จังหวัดลำปาง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการศึกษาภาคเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

^{๒๗} พระมหาประศักดิ์ อคฺคปัญโญ (ชั่งแสง), “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธ ไทยในปัจจุบัน”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^{๒๘} พระมหามนตรี วลุลโก (ป้อมสุข), “อิทธิพลของวัดมุงคลที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน”, *วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

๑.๗.๑ ขั้นตอนการค้นคว้าข้อมูล ได้แบ่งตามแหล่งข้อมูล ดังนี้

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล จากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกาและเอกสารปื้บสาเกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถาอักษรธรรมล้านนา จากวัดในเขตพื้นที่ อำเภอกะเนิน จังหวัดลำปาง จำนวน ๘ ตำบล ตำบลละ ๑ ฉบับ รวม ๘ ฉบับ

ข.ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๒ ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากท่านเจ้าคณะตำบล ๘ ตำบลในอำเภอกะเนินและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถา จำนวน ๑๖ รูป / คน แบ่งเป็นพระสงฆ์ ๘ รูป (เจ้าคณะตำบล ๘ ตำบล) และ ขรवास ๘ ท่าน (ผู้ทรงคุณวุฒิ ๘ ตำบล)

๑.๗.๓ ขั้นตอนการประมวลผล และเรียบเรียง เป็นขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นการนำข้อมูลจากขั้นตอนต่างๆ ในข้างต้นมาทำการ ประมวลผล เรียบเรียง และสรุป เพื่อเขียนงานวิจัยให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบ และตั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยต่อไป

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ ได้ทราบถึงความเชื่อเรื่องเวทย์มนตร์คาถาในสังคมล้านนา

๑.๘.๒ ได้ทราบถึงเนื้อหาเกี่ยวกับเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปื้บสาของเขตพื้นที่ อำเภอกะเนิน จังหวัดลำปาง

๑.๘.๓ ได้ทราบถึงผลวิเคราะห์คุณค่าและอิทธิพลของเวทย์มนตร์คาถาที่ปรากฏในปื้บสาของเขตพื้นที่ อำเภอกะเนิน จังหวัดลำปาง

๑.๘.๔ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมได้อย่างถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา